

Verslag bijeenkomst
“Delft: stad van uitersten? Voorbij het wij/zij denken”
dinsdag 6 maart 2018, Museum Prinsenhof Delft

Ruim honderd Delftse betrokkenen bij het streven naar een inclusief Delft verzamelen zich in Museum Prinsenhof Delft. Vóórdat zij naar de Mandelezaal gaan, kunnen zij hun wensen en ideeën kenbaar maken en delen. En dat doen ze ook!

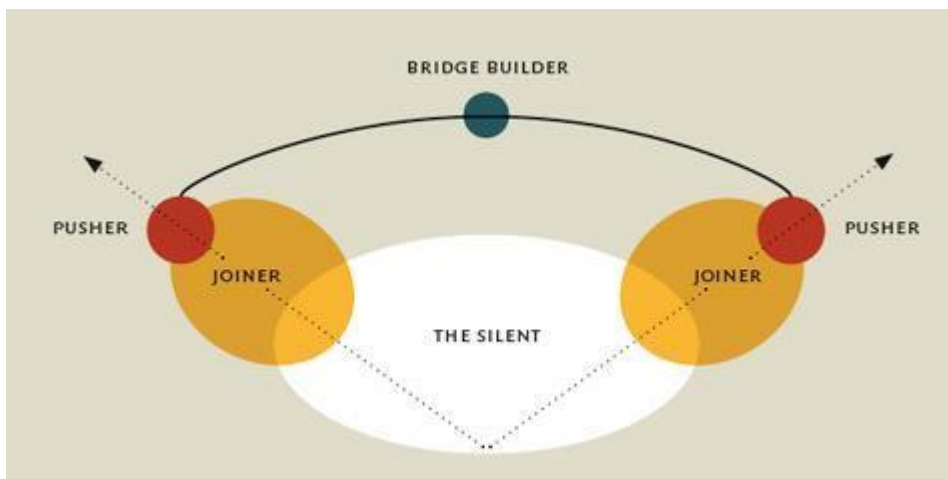
Na het welkomstwoord van mw. Marja van Bijsterveldt, burgemeester van Delft, begint dhr. Bart Brandsma zijn presentatie over “Wat is polarisatie/wij-zij denken? en wat zijn mogelijke handreikingen voor Delft?”

Het verschil tussen een conflict en polarisatie:

Bij een conflict is sprake van feiten, van daders en slachtoffers, er is een plaats en een tijd. Een conflict kan een bron zijn van polarisatie, maar dat hoeft niet.

Polarisatie is een gedachtenconstructie: de ene groep zegt iets over de andere groep, dit voedt wij/zij denken. Polarisatie gaat gepaard met brandstof: ene pool zegt iets over de andere, dat voedt de wij-zij gedachten. Polarisatie is ook een gevoelsdynamiek: feiten en rationaliteit spelen geen rol meer. Polarisatie is niet per definitie negatief. Polarisatie kan dienen als middel om groepen en identiteiten te vormen en belangen te behartigen. Pas als er een te grote verwijdering ontstaat tussen groepen in de samenleving, onderling gesprek onmogelijk wordt, er schade ontstaat in het welzijn van mensen of zich grote maatschappelijke instabiliteit ontwikkelt spreken we van ‘negatieve polarisatie’.

Model van polarisatie:

Het model kent 5 onderscheiden rollen

1. Pusher:

Op de beide polen zijn één of meer ‘pushers’ actief. Pushers zijn felle voor- of tegenstanders die brandstof leveren voor het zogenaamde wij-zij denken. Een pusher zegt voortdurend dingen over de identiteit van de ander, en levert zo brandstof voor polarisatie. Pushers zien zichzelf als idealist, door te waarschuwen voor de ander hoopt de pusher naderend onheil te voorkomen. Pushers willen zichtbaar zijn en blijven, dus doen ze extreme uitspraken (bijvoorbeeld Mexicanen zijn lui of PVV stemmers zijn ongeschoold).

2. Joiner:

Joiners kiezen één van de polen. Zij profileren zichzelf als minder extreem, maar verbinden zich wel aan één van de polen.

3. Het stille midden:

In het midden zitten verschillende groepen:

- Onverschilligen
- Zeer betrokken mensen die goed op de hoogte zijn maar geen kant kiezen en zich genuanceerd uiten.
- Beroepsneutralen, professionals zoals ambtenaren, politie, onderwijs

4. Bruggenbouwer

Bruggenbouwers zoeken de dialoog tussen de polen, gaan het gesprek aan met argumenten. Vaak leggen zij de positie van de één uit aan de ander, en gaan daarmee soms toch mee in het praten over de identiteit, de kenmerken, van de ander. Bruggenbouwers leveren op die manier ook brandstof voor polarisatie. Soms kunnen bruggenbouwers polarisatie tegengaan, dit door het inzetten van een 'game changer' (zie onder).

5. Zondebok

Bij extreme polarisatie, waarbij twee groepen lijnrecht tegenover elkaar staan, kan het midden leeglopen. Mensen worden gedwongen partij te kiezen, wie dat niet doet (door in het midden of in de positie van bruggenbouwer te blijven) wordt zondebok ('wie niet vóór mij is, is tegen mij').

Media

Naast deze vijf rollen spelen ook de media een belangrijke rol in processen van polarisatie. Vaak zijn zij hofleverancier van brandstof, door de uitingen van de polen naar voren te brengen en wij/ zij discussies te faciliteren. Hoewel er nu ook een stroming in de journalistiek is die juist geen brandstof levert: constructieve journalistiek. Deze stroming brengt niet alleen problemen naar voren, maar biedt daarbij ook zicht op mogelijke oplossingen, altijd vanuit verschillende perspectieven.

Zichtbaarheidslijn:

Deze loopt van onderaf (midden) naar boven. Pushers én bruggenbouwers genieten veel zichtbaarheid, het midden blijft in het algemeen onzichtbaar.

Game changers:

- Niet de polen bestrijden maar het midden versterken.
- Verander het onderwerp, en spreek niet over identiteit. Spreek bijvoorbeeld over algemene wensen en rechten (Iedereen mag demonstreren, maar geen wettelijk verboden leuzen voeren. Iedereen wil een goede toekomst voor zijn kinderen, hoe gaan we dat doen?)
- Kies positie in de middengroep, niet op de toon van goed en fout, maar vragend, luisterend en erkennend.
- Zoek naar bondgenoten, informele leiders in het midden. De echte vraag die daar leeft naar boven halen en daar iets mee doen (dit vergt heel goed luisteren om erachter te komen wat er echt leeft).
- Het is de toon die de muziek maakt!

Voor activiteiten gericht op het voorkomen van (extreme) polarisatie en het versterken van het midden is het dus noodzaak goed na te denken over

- Welke polarisatie wil ik tegengaan? Niet elke vorm van polarisatie is negatief, veranderingen vinden alleen plaats als mensen ook positie durven kiezen. Maar waak ervoor dat er een midden blijft bestaan.
- Hoe kan ik, samen met partners, extreme polarisatie voorkomen?

- Aan welke polarisatie wil ik werken (zoek eerst goed uit wat de polarisatie precies is). Wat is mijn rol daarin?
- Wie is de doelgroep, met wie gaan we praten?
- Waar gaan we het over hebben (≠ identiteit) en hoe?

Na de presentatie is er nog kort tijd voor vragen uit de zaal:

- *Waarom kun je zien dat polarisatie gevaarlijk wordt?* Let vooral op als er identiteiten in het geding komen!
- *Hoe ga je om met 'brandstof' van buiten (bijvoorbeeld internationale gebeurtenissen)?* Leg de nadruk op dat je het lokaal met elkaar moet doen. Dat we ons niet willen laten gijzelen door externe polarisatie. Je moet lokaal sterk zijn om niet gekaapt te worden door landelijke en wereldlijke kwesties. Investeer in lokale relaties en bescherm hen die eventueel onderwerp zijn van (extreme) polarisatie.
- *Hoe vind je de stille groep in het midden? Hoe wordt de middengroep interessant (bijvoorbeeld voor de media?)* In de middenpositie ben je onzichtbaar, maar ook vanuit een middenpositie kun je effectief zijn. Ook is er de constructieve journalistiek, die de middenpositie meer naar voren brengt.
- Integratie is geen kwestie van 'identiteit' maar van 'loyaliteit': ieder mens heeft meerdere loyaliteiten.

Hoewel er nog genoeg vragen waren, kwam er toch een eind aan deze inspirerende avond. Met een drankje konden de deelnemers nog even napraten. En werd de basis gelegd voor verdere activiteiten en gesprekken over dit, ook in Delft, zo actuele thema.

Meer lezen?

- 1) Het boek van Bart Brandsma is te bestellen via zijn website: <https://www.polarisatie.nl/>
- 2) Een Engelstalige samenvatting van het boek van Bart Brandsma vindt u in de bijlage.
- 3) Een recent, Engelstalig, interview met Bart Brandsma vindt u op http://www.elmmagazine.eu/articles/polarisation-is-the-opposite-of-social-inclusion/?utm_content=buffer28ead&utm_medium=social&utm_source=linkedin.com&utm_campaign=buffer
- 4) Voorbeeld van het midden een stem geven is de campagne 'Dare to be grey', zie voor meer informatie: <https://www.dtbg.nl/>
- 5) Voor meer informatie over constructieve journalistiek, zie: <https://constructievejournalistiek.nl/over-cojo/wat-is-constructieve-journalistiek/>